

Nie zapomnij,

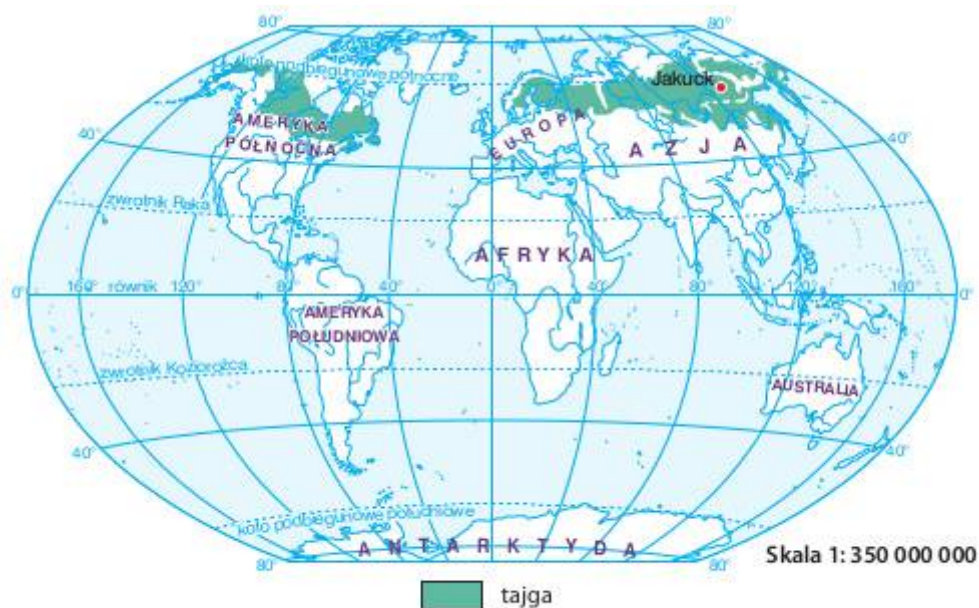
karta **SPRAWDŹ SIĘ**, służy do utrwalenia Twojej wiedzy z danej lekcji. Kiedy ją wypełnisz, wyślij na adres mailowy: sp17soswpt@gmail.com

Nie zapomnij w tytule maila wpisać: **imię i nazwisko**, **klasa V** oraz **GEOGRAFIA**. To ważne!

Dzisiaj zajmiemy się tematem:

Krajobraz tajgi i tundry

TAJGA

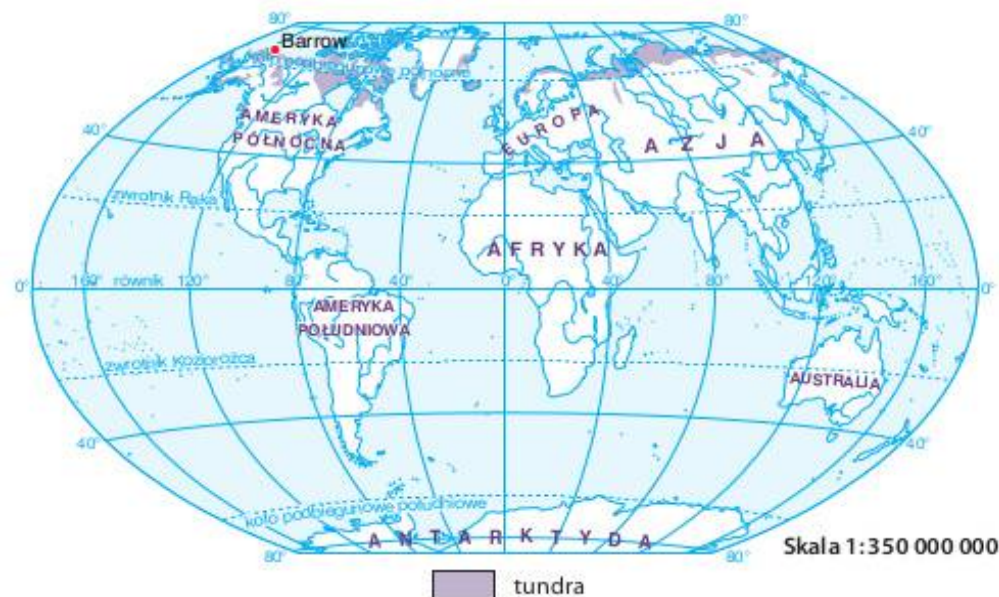

▲ Tajga występuje w północnych częściach Ameryki Północnej, Azji i Europy.

Tajga występuje na półkuli północnej,
w **strefie klimatów umiarkowanych**.

Zajmuje duże obszary w północnych częściach
Ameryki Północnej, Azji i Europy.

TUNDRA

▲ Krajobraz tundry występuje w północnych częściach Ameryki Północnej, Azji i Europy.

Tundra znajduje się w **strefie klimatów okołobiegunowych**.

Występuje wyłącznie na półkuli północnej:

Ameryce Północnej, Azji i Europie. Na wybrzeżach wysp Arktyki
sąsiaduje z krajobrazem pustyni lodowych.

W tajdze występują opady średniej wysokości.

Lato jest ciepło i krótkie, a w czasie długiej zimy temperatura powietrza spada nawet **do - 40°C**. Sprawia to, że gruba warstwa gruntu jest stale zamrznięta, nawet do głębokości kilkuset metrów.

Taki **trwale zamrznięty grunt nazywamy wieloletnią zmarzliną**.

Latem rozmarza tylko powierzchniowa warstwa gruntu, co uniemożliwia wodom pochodzącym z opadów i topniejącego śniegu wsiąkanie w jego głębsze warstwy.

Dlatego tworzą się wtedy rozległe **tereny podmokłe**.

W krajobrazach tajgi i tundry występują pingo. Są to pagórki, w których wnętrzu znajduje się gruba warstwa lodu powstałego z wody przesiąkającej z głębszych warstw gruntu, np. z głębokiego jeziora.

▲ Krajobraz tajgi, np. w Rosji, bywa mało urozmaicony. Na rozległych obszarach występują gęste lasy iglaste.

Tajgę tworzą **las iglaste**. Występują w nich świerki, sosny, jodły i modrzewie, która jako jedyne zrzucają igły na zimę.

Las ma zazwyczaj trzy warstwy: korony drzew, runo leśne i ściółkę. Drzewa rosną gęsto, co powoduje, że do niższych warstw lasu dociera bardzo mało światła. Runo leśne w tajdze jest ubogie.

Zdecydowana większość obszarów tundry leży na północ od koła podbiegunowego północnego. Podobnie jak w strefie pustyń lodowych występują tam **DNI I NOCE POLARNE**.

Klimat charakteryzuje się niską temperaturą powietrza, latem rzadko przekracza ona 10°C, a zimą spada nawet do - 50°C.

Występują małe opady.

W strefie Tundra występuje **wieloletnia zmarzlina**.

Ze względu na surowy klimat i bardzo cienką warstwę rozmarzającego latem gruntu **tundra jest obszarem bezleśnym**.

Występują tam porosty i rośliny, których wysokość nie przekracza 1 m.

▲ Brzoza karłowata zupełnie nie przypomina brzozy, które znamy z polskich nizin. Osiąga wysokość kilkadziesiąt centymetrów i często płoży się po ziemi.

Są to głównie mchy i trawy, a także krzewinki, takie jak borówka i bażyna.

W tundrze spotyka się również karłowate wierzby i brzozy.

Wśród ssaków przeważają zwierzęta o niewielkich rozmiarach, np. **lemingi, gronostaj i lisy polarne**.

Do dużych ssaków należą piżmo **woły i renifery**.

Często spotykane mi ptakami są myszołowy, sowy i pardwy.

Tworzą ją między innymi wrzosy, żurawina, borówki, paprocie, mchy i grzyby. Rozległe tereny podmokłe stwarzają dogodne warunki do rozmnażania się owadów, takich jak komary i meszki.

W tajdze żyje wiele ptaków, np. sikory, głuszce i jastrzębie.

Las iglasty jest także środowiskiem dla występujących również w Polsce gatunków dużych ssaków, takich jak łosie, niedźwiedzie brunatne i wilki.

Wśród mniejszych ssaków liczne są borsuki, rosomaki i sobole.

■ Tajga i jej mieszkańcy

Tajga to ogromne obszary porośnięte lasami iglastymi. Mimo niesprzyjających warunków klimatycznych dają one schronienie wielu gatunkom dużych ssaków, a także innym zwierzętom. Największą powierzchnię tajga zajmuje w Azji.

świerk

niedźwiedź brunatny

■ Życie w tundrze

Tundra odznacza się surowym klimatem i występowaniem wieloletniej zmarzliny. Z tego powodu świat organizmów jest tam stosunkowo ubogi. Rozległe obszary tundry leżą między innymi w północnej części Ameryki Północnej.

Ze względu na niesprzyjające warunki strefa tajgi jest słabo zaludniona. Surowy klimat oraz występowanie wieloletniej zmarzliny i rozległych terenów podmokłych powodują, że uprawą ziemi nie jest możliwa. Dlatego żyjące w tajdze ludy np. mieszkańcy w północno-wschodniej Azji **JAKUCI**, tradycyjnie zajmują się hodowlą reniferów lub koni, myślistwem i połowem ryb.

▲ Jakuci jako siłę pociągową wykorzystują renifery. Te zwierzęta dostarczają też mleka, mięsa i skór.

▲ Obecnie Jakuci ubierają się w tradycyjne stroje tylko z okazji świąt lub prezentują je na festiwalach folkloru.

Dawniej Jakuci wędrowali ze swoimi stadami dwa razy w roku, latem na północ, a zimą na południe. Mieli zatem dwa domy. Oba były drewniane. Te budowane na zimę były solidniejsze, stawiane na drewnianej platformie,

która zapewniała izolację od zamrożonego gruntu.

We wnętrzu domu, znajdował się duży piec.

Dom letnie przypominały szałas wykonane z cienkich pni drzew i gałęzi.

▲ Współcześnie tylko nieliczni Inuici budują igloo i noszą tradycyjne ubrania.

▲ W znajdującym się na Grenlandii mieście Nuuk przeważa współczesna zabudowa.

Wyjątkowo surowe warunki klimatyczne sprawiają, że strefa **tundra jest jeszcze słabiej zaludniona niż tajga**.

Tradycyjnie ludzie zajmują się myślistwem, połowami ryb i hodowlą reniferów.

Obszary położone najdalej na północ są zamieszkiwane przez **INUITÓW**.

Dawniej zajmowali się oni polowaniem na zwierzęta (głównie na fokę) i łowieniem ryb.

Ze skór zwierząt wytwarzali ubrania. Budowali także **domy z lodu – igloo**.

Obecnie tradycyjny styl życia należy już do rzadkości. Inuici przejęli zwyczaj ludności napływowej i zdobyli cywilizacji. Ich domy zwykle nie różnią się od tych, które można spotkać np. w Norwegii.

Obecnie większość Jakutów mieszka na stałe w jednym miejscu. Budowane w tajdze domy izoluje się od ziemi poprzez wsparcie ich konstrukcji na palach. Tradycyjne domy Jakutów spotyka się niezwykle rzadko

▲ Domy postawione na palach nie zapadają się w rozmarzający latem grunt.

PODSUMUJMY:

	Cecha	Tajga	Tundra
Różnice	dni i noce polarne	nie występują na większości obszaru	występują prawie w całej strefie
	świat roślin	las iglaste; dominujące gatunki drzew: świerk, sosna, jodła, modrzew	obszary bezleśne; występowanie niskich roślin, takich jak mchy, trawy, krzewinki, karłowate drzewa, a także porostów
	świat zwierząt	wiele gatunków dużych ssaków, np. łosie, wilki, niedźwiedzie brunatne	przeważają gatunki mniejszych ssaków, takich jak lemingi, gronostaje, lisy polarne
Podobieństwa	klimat	występowanie czterech pór roku; krótkie lato i długa zima z temperaturą powietrza spadającą znacznie poniżej 0°C; występowanie wieloletniej zmarzliny	

- Strefy tajgi i tundry występują tylko na półkuli północnej.
- Tajga i tundra charakteryzują się krótkimi latami oraz długimi zimami, podczas których temperatura powietrza spada znacznie poniżej 0°C.
- W strefach tajgi i tundry występuje wieloletnia zmarzlina.
- W tajdze przeważają drzewa iglaste, głównie świerki, sosny, jodły i modrzewie. Nie zrzucają one igieł na zimę (wyjątek stanowi modrzew).
- Tundra jest rozległym, bezleśnym obszarem, na którym występują porosty i niskie rośliny: mchy, trawy, krzewinki i karłowate drzewa.
- Tradycyjnie ludność tajgi i tundry zajmowała się hodowlą reniferów, myślistwem i połowem ryb.

Zapraszam teraz do karty „SPRAWDŹ SIĘ”

Życzę miłego dnia ☺

Ewa Szkólnik